

Diarienummer: KS-2026/251

Handläggare: Pia Jonsson, Landskapsarkitekt

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Inriktning för utformning av plattform i Knivsta i samband med utbyggnad av fyra spår

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Fullmäktige antar inriktningsbeslutet för utformning av plattform i Knivsta i samband med utbyggnad av fyra spår.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del:

Beslutet är omedelbart justerat

Sammanfattning av ärendet

I samband med utbyggnaden av fyra spår ska Trafikverket anpassa den befintliga stationen i Knivsta till de nya spåren. Trafikverket ska samråda järnvägsplanen med förslag till stationens utformning under 2026. Kommunen har i dialog med Region Uppsala utrett vilka värden och funktioner som behöver möjliggöras på plattformen i Knivsta när Trafikverket planerar för den nya stationen. Ärendet är av principiell betydelse och beslutas av kommunfullmäktige för att senare kunna införlivas i kommunstyrelsens yttrande till Trafikverket under järnvägsplanens samråd.

Ärendets uppkomst och historik

Trafikverket planerar för en utbyggnad av ostkustbanan mellan Uppsala och länsgränsen mot Stockholm. För Knivsta kommun innebär det två nya spår, en ny station i Alsike och anpassning av Knivsta station. Syftet är att öka kapaciteten, tillgängligheten och robustheten på Ostkustbanan mellan Uppsala och Stockholm. Trafikverket har meddelat att de nya spåren ska dras utmed befintliga tågspår genom Knivsta. Spåren och stationerna planeras att byggas ut från och med tidigast år 2028 och Trafikverket arbetar för att de ska öppna för trafik under år 2034.

Trafikverket arbetar med att pröva spåren och stationernas utformning i en järnvägsplan. Samråd för järnvägen planeras under 2026. Knivsta kommun är en samarbetspart till Trafikverket i arbetet med den nya järnvägsplanen och en

obligatorisk remissinstans. I Trafikverkets förslag till samråd kommer kommunen behöva ta ställning till markanspråk, tekniska lösningar, förslag till resenärsmiljöer och ersatta funktioner samt markanspråk under byggtiden. Som en förberedelse till kommunens samrådsyttrande behöver inriktningsbeslut fattas av kommunfullmäktige om kommunens viljeinriktning för spår och stationer utifrån principiell bemärkelse.

Den 24 februari 2025 fattade kommunstyrelsen beslut (KS § 41) om att godkänna ett projektuppdrag för arbetet med fyra spår och utbyggnaden av stationsområdena i Knivsta och Alsike. Projektuppdraget innehåller ett antal gemensamma effektmål som beskriver vilka effekter som ska vara uppfyllda när utvecklingen av stationsområdena i Knivsta och Alsike färdigställs.

Effektmålen anger att vid Knivsta station ska gröna stråk samsas med kommersiella aktörer i en genomtänkt struktur som aktiverar stationsområdet. Fysiska barriärer har mildrats genom god gestaltning av järnvägsanläggningen och stationsmiljön runt omkring. Området upplevs som lätt att överblicka och orientera sig i med gena passager under och över järnvägen. Stationen och stationsmiljön är utformade för att klara ett ökat resande med buss och tåg även efter år 2057.

I syfte att skapa en samsyn och en tydligare vägledning för hur effektmålen ska uppfyllas har kommunens beredning för strategisk planering och infrastruktur berett ärendet till kommunstyrelsen genom att identifiera värden och tagit fram konkreta förslag för hur centrala Knivsta och stationsområdet kan utvecklas i linje med effektmålen.

Sammanfattning av beredningens medskick för Knivsta stationsområde

- Det ska vara tryggt att röra sig till och i stationsområdet
- Kulturmiljön värnas och identiteten stärks
- Väderskydd på plattformen
- Utrop så att det hörs
- Tydliga skyltar
- Mindre trängsel i väderskyddade miljöer än idag
- Tryggt på plattform

Som stöd i kommunens arbete har en rapport tagits fram, som visar en omvärldsbevakning om vad en attraktiv stationsmiljö bör innehålla, *Stationsområdesutredning* (Spacescape AB, 2025). Rapporten lyfter fram väderskydd och tydlig skyltning som två exempel.

Kommunen har också beställt en utredning av Bjerking AB för att få stöd i tekniska krav och utformning av plattformen, *Förstudie Knivsta och Alsike plattformar och väderskydd* (Bjerking AB, 2026).

Förstudien baseras på tidigare utredningar och förutsättningar och lyfter kulturvärden som finns kopplat till stationsområdet. I förstudien har Bjerking sammanställt de krav som Trafikverket har vad gäller säkerhetsavstånd med mera. Förstudien visar också att det finns tillräcklig plats för möblering och plattformstak,

samt uppvärmda väderskydd på plattform. Bjerking bedömer att ett plattformstak ger maximalt med plats på plattformen samtidigt som det minimerar stolpar och annan utrustning vilket bidrar till ett bättre helhetsintryck och tydligare sikt och orienterbarhet. Förstudien beskriver även vikten av att plattformen utformas som del i en sammanhållen kulturmiljö.

Under arbetsprocessen har kommunen genomfört en rad dialoger, möten och samtal för att få vägledning av tankar, idéer och synpunkter från Knivstabor och företagare. För att öka kunskapen om vad dagens tågresenärer tycker är viktigt i stationsområdesmiljön har kommunen genomfört en pendlarundersökning vid Knivsta station. Ett öppet hus hölls i februari 2025 där allmänheten bjöds in för att ge inspel till vad som är viktigt att beakta i centrala Knivsta och kring stationsmiljön. Dialoger har även hållits med näringslivet, Knivsta pensionärsråd, Knivsta funktionsrättsråd, feriearbetande ungdomar, samt Stegen och Lyckträffen.

Medskicken är bland annat att det ska finnas fler väderskyddade platser att vänta på, fungerande och städade uppvärmda väderskydd, tak som skydd för regn, fler bänkar, bra belysning och större informationstavlor.

Även grönska och natur nämndes av flera, och att lyfta dessa värden som kan bli del av Knivstas identitet redan från plattform.

Sammanfattningar av medborgardialogerna finns på kommunens hemsida för fyra spår, www.knivsta.se/fyraspår under rubriken Dialoger om framtidens Knivsta och fyra spår.

Rättslig utredning

Lagstöd

Kommunallagen (2017:725) säger att fullmäktige ska besluta om ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen eller regionen (5 kap 1 §). Ärenden som går till fullmäktige ska först beredas av nämnd (KL 6 kap 4 §).

Trafikverket utgår från: Lagen om byggande av järnväg (1995:1649) och Plan- och bygglagen (2010:900).

Interna styrdokument

Knivsta kommuns Reglemente för kommunstyrelsen och nämnderna (2025-11-27) anger att kommunstyrelsen ansvarar för övergripande och strategisk planering, utom översiktsplanering. Det inbegriper planprogram och tematisk strategisk planering, till exempel planering för teknisk infrastruktur, vatten och grönstruktur och sådan strategisk samhällsplanering som inte regleras i lag, till exempel visioner, strukturplaner och utvecklingsplaner (A 16a §). Ärendet bereds därför av kommunstyrelsen inför beslut i fullmäktige.

Kommunstyrelsen godkände förslag till projektuppdrag om utveckling av Knivsta och Alsike stationer den 24 februari 2025, § 41.

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Trafikverket kommer att bekosta grundutförandet för Knivsta station vilket innebär en fullt fungerande och tillgänglighetsanpassad tågstation med plattform och plattformsanslutning i båda ändar av perrongen.

Om kommunen vill göra tillägg till Trafikverkets utförande av perrongen är det kostnader som Knivsta kommun finansierar genom medfinansiering. I överenskommelser med Region Uppsala kan åtgärder för ökad resenärsnytta också finansieras genom Länsplanen. Dessa ställningstaganden kan göras först när Trafikverket beslutat om sitt grundutförande och projekteringen av anläggningen kommit längre. Fördelning av kostnader behandlas i separat avtal mellan Trafikverket och Knivsta kommun.

Detta beslut kommer inte medföra några direkta kostnader för kommunen.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista. Trafikverket tar fram en egen barnkonsekvensanalys i samband med järnvägsplanen.

Konsekvenser om beslutet inte tas

Utan beslut i ärendet kommer förvaltningen sakna politiskt beslutad grund i avtalsförhandlingar och till samrådsyttrandet i järnvägsplanen.

Samlad bedömning

Förvaltningens bedömning är att en utveckling av den befintliga plattformen är nödvändig för att uppnå satta effektmål och möta de önskemål som inkommit från olika dialoger.

Plattformens läge, mitt i en befintlig kulturmiljö i centrala Knivsta, kräver en noga uttänkt gestaltning för att bevara siktlinjer och hitta en arkitektonisk kvalitet som kan lyfta och stärka omgivningen.

Förvaltningen förordar att den befintliga plattformen utvecklas för att kunna erbjuda en god resenärsmiljö för fler antal resande. Plattformen bör utrustas med ett nytt plattformstak längst en större del av perrongen, upprustning av befintligt väderskydd i den norra änden av perrongen, uppvärmda väntkurer i glas, samt tydlig skyltning och en mer heltäckande ljudanläggning.

Förvaltningen förordar att förslag till inriktningsbeslut tas av kommunfullmäktige för att kommunen ska vara tydlig mot Trafikverket vilka värden och funktioner som behöver möjliggöras för att nå kommunens beslutade effektmål.

Förvaltningens bedömning är att ett beslut av kommunfullmäktige om inriktningsbeslut för utformning av plattform vid Knivsta station ger kommunstyrelsen mandat att senare yttra sig under samrådet för järnvägsplanen utifrån nämnda inriktningsbeslut.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-04-20

Förslag på inriktningsbeslut 2026-04-20

Beslutet skickas till

Akten

Samhällsbyggnadschef

Projektchef för fyra spår

Jenny Rydåker
Samhällsbyggnadschef

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja, till viss del eftersom många barn och unga nyttjar stationen och plattformen idag och i framtiden.

2. Hur har barns bästa beaktats?

Barns användning av och uppehålle inom stationsområdet har beaktats i arbetet med att utreda utformning av den befintliga plattformen i Knivsta. Tillgänglighet till plattform samt anpassning av utrustning och information som är tillgänglig för alla föreskrivs. Barn bedöms därmed inte påverkas negativt av inriktningsbeslutet.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Barn har ett behov av att kunna använda stationsområdet även efter utbyggnaden av fyra spår. Trygghet och säkerhet för alla målgrupper har beaktats i arbetet med att ta fram inriktningsbeslut för hur utformningen av plattform i Knivsta ska utvecklas.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒